

ม.มหาสารคามสืบสานประเพณีลงแขกดำวันแม่เก็บเกี่ยววันพ่อ

สก๊อปพิเศษ

ในสมัยก่อนเมื่อถึงฤดูทำนา ชาวนาจะขอแรงกันมาผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันทำนา จากที่นาของคนหนึ่งเมื่อทำนาเสร็จแล้ว ก็จะเวียนไปช่วยกันทำนาของอีกคน ทำอย่างนี้ไปเรื่อยๆ จนเสร็จสิ้น เรียกว่า “การลงแขก” ทั้งลงแขกดำนา ลงแขกเกี่ยวข้าว แต่ปัจจุบันมีเทคโนโลยีที่เป็นเครื่องทุ่นแรงเข้ามา ทำให้การขอแรงกันทำนาหรือการลงแขกดำนาเริ่มที่จะหายไป กลายเป็นการจ้างแรงงาน หรือใช้เครื่องมือมาช่วยทำให้การทำนารวดเร็วยิ่งขึ้น แต่ทำให้พี่น้องเกษตรกรต่างก็ต้องมีต้นทุนค่าใช้จ่ายในการทำนาเพิ่มสูงขึ้นเช่นเดียวกัน

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ได้เล็งเห็นถึงวิถีชีวิตการทำนาในแบบดั้งเดิมที่มีการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือเกื้อกูลกันตามวิถีคนอีสาน ซึ่งเป็นการบ่งบอกถึงรากเหง้า ให้นักศึกษาได้ซึมซับและเรียนรู้ จึงได้จัดโครงการประเพณีลงแขกปักดำนา เถลิงพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ เนื่องในโอกาสสมโภชเฉลิมพระชนมพรรษา 7 รอบ 12 สิงหาคม 2559 “ปลูกวันแม่ เก็บเกี่ยววันพ่อ” โดยปีนี้ได้จัดขึ้นที่บริเวณแปลงนาเนื้อที่ 5 ไร่ ภายในมหาวิทยาลัยมหาสารคาม (เขตพื้นที่ในเมือง) โดยมีศาสตราจารย์ ดร.สัมพันธ์ ฤทธิเดช อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เป็นประธานในพิธี มีอาจารย์ นิสิต บุคลากร นักเรียน ร่วมกิจกรรมกว่า 300 คน โดยมีนิสิตวิทยาลัยดุริยางคศิลป์ และคณะศิลปกรรมศาสตร์แต่งกายชุดแฟนซีแปลกตา บางคนทาทาหน้าตาเป็นตัวการ์ตูน ออกทิว

การแสดงประกอบจังหวะดนตรี จากวงดนตรีกลองยาวศิลปอีสาน เพื่อสร้างสีสันและความบันเทิงให้กับงาน เรียกรอยยิ้มและเสียงหัวเราะได้จากผู้ร่วมงานเป็นอย่างมาก ทำให้บรรยากาศเต็มไปด้วยความสนุกสนาน

ศาสตราจารย์ ดร.สัมพันธ์ ฤทธิเดช อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาสารคาม กล่าวว่า สำหรับข้าวที่นำมาให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมร่วมกันปลูกในวันนี้ เป็นข้าวเหนียวพันธุ์ กข6 ปลูกบนเนื้อที่ 5 ไร่ เพื่อเป็นการบำเพ็ญประโยชน์ถวายเป็นราชสักการะสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ เนื่องในโอกาสสมโภชเฉลิมพระชนมพรรษา 7 รอบ 12 สิงหาคม 2559 อีกทั้ง เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโครงการได้รักษาและอนุรักษ์ประเพณีการลงแขกปักดำนา ซึ่งเป็นรากฐานของคนไทย ตลอดจนเป็นการสร้างความสัมพันธ์ในองค์กร โดยมีอาจารย์ บุคลากร นิสิต และนักเรียน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ได้สืบสานประเพณีลงแขกดำนาด้วยกัน โดยได้กำหนด “ปลูกวันแม่ เก็บเกี่ยววันพ่อ” ซึ่งทางมหาวิทยาลัยได้จัดขึ้นเป็นประจำทุกปี เป็นการแสดงออกถึงความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ ซึ่งการดำนาเป็นภูมิปัญญาวิถีชีวิต

โดยชาวนาจะหมุนเวียนผลัดเปลี่ยนช่วยเหลือกัน ช่วยกันทำนาโดยไม่มีค่าจ้างแรงงาน แต่ปัจจุบันมีเทคโนโลยีในเรื่องเครื่องทุ่นแรงในการทำนา การพัฒนาเศรษฐกิจในระบบทุนนิยมสมัยใหม่ ทำให้แรงงานในขนาดแคบอย่างหนัก หลายครอบครัวจึงมีการจ้างแรงงานจากที่อื่นมาช่วย ทำให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น ซึ่งทำให้ปัจจุบันประเพณีลงแขกปักดำนาแทบจะไม่มีให้เห็น ทางมหาวิทยาลัยมหาสารคาม จึงได้ร่วมกันอนุรักษ์และร่วมกันสืบสานประเพณีดังกล่าวไว้ให้คงอยู่ ตนเองก็เป็นลูกชาวนา รู้ซึ่งว่ากว่าจะได้ข้าวมาแต่ละเม็ดลำบากเพียงใด ทำให้ได้เรียนรู้ถึงความอดทน การรอคอย และความสามัคคีอันดีที่จะคงอยู่สืบไป

นายจิตพงษ์ ธรรมมาศักดิ์ นิสิต
ชั้นปีที่ 2 คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัย
มหาสารคาม กล่าวว่า กิจกรรมการลงแขก
ดำนาปลูกวันแม่เก็บเกี่ยววันพ่อ ถือเป็น
กิจกรรมดีๆ ที่เกิดขึ้น เป็นการอนุรักษ์
สืบสานอาชีพของบรรพบุรุษอีกแบบหนึ่ง
เป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงนอก
ห้องเรียน เรียนรู้ว่าในสมัยก่อนว่าการดำรงชีวิต
การปลูกข้าวเป็นยังไง มีขั้นตอนอะไรบ้าง ทำให้
เข้าใจในหลักการและขั้นตอนของการลงมือทำ
ซึ่งในสมัยก่อนตนเองก็เคยช่วยแม่ดำนา แต่พอ

โตขึ้นต้องมาเรียนต่างจังหวัดก็ไม่ได้ช่วยทาง
บ้าน การทำนันทันทำไม่ยาก แต่จะปวดหลัง
ต้องใช้ความอดทนและความชำนาญ เพราะถ้าเรา
ไม่ทำนาเราก็จะไม่มีข้าวกิน ต้องไปซื้อเค้ากิน
ด้าน ว่าที่ร้อยตรีอาทิตย์ อนุสรณ์
บุคลากรมหาวิทยาลัยมหาสารคาม กล่าวว่า
รู้สึกภูมิใจที่เห็นภาพความสามัคคีของพี่น้อง
ชาวมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่ได้มาร่วม
กันลงแขกดำนาด้วยน้ำพักน้ำแรง ถือเป็น
ผืนนาแห่งความสามัคคี ที่บ้านผมเองก็มีนา
และช่วงวันหยุดก็ได้มีโอกาสมานไปช่วยพ่อ

แม่ทำนา ในส่วนตัวดำนาเป็นตั้งแต่เด็กเพราะพ่อแม่พาไปดำนาและ
สอนวิธีการดำนา มีความภาคภูมิใจถึงจะเหนื่อยแต่ก็สุขใจ

ข้าวแต่ละเม็ดให้ผมได้รับประทานในทุกวันนี้ ชาวนาไทยผู้ได้
ชื่อว่าเป็น “กระดูกสันหลังของชาติ” ต้องลำบากและเสียหยาดเหงื่อ
กว่าจะได้ข้าวแต่ละเม็ดมาให้ผมได้รับประทานเพื่อประทังชีวิต แต่น้อย
คนนักที่จะแลเห็นความสำคัญของพวกเขาเหล่านี้ ผมเคยคิดว่า ถ้า
หากวันหนึ่งไม่มีชาวนาแล้วจะเอาข้าวที่ไหนกิน เราจะอยู่ได้อย่างไร
ถึงเวลาแล้วที่เราทุกคนจะต้องตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของ
ชาวนา การได้ทำกิจกรรมลงแขกปักดำวันนี้จะเป็นวิชาชีพที่ติดตัว
ไปตลอดชีวิต และจะสามารถถ่ายทอดให้ลูกหลานได้ต่อไปในอนาคต

หากย้อนกลับไปสมัยเรียนอยู่ระดับชั้นประถม บทกลอนที่
ว่า “ข้าวทุกจาน อาหารทุกอย่าง อ่ยากินทั้งข่วง เป็นของมีค่า ผู้คน
อดอยาก มีมากหนักหนา สงสารชาวนา เด็กตาดำๆ” ถึงเวลาแล้วที่วันนี้
เราทุกคนต้องหันมากระตุ้นให้ผู้คนเห็นความสำคัญของข้าวและชาวนา
ช่วยทำให้กระดูกสันหลังของชาติมีความแข็งแรง เข้มแข็ง เชื่อว่า
ประเทศที่มีข้าวคือประเทศที่ไม่มียวันอดตาย เราโชคดีมากที่เกิดมา
ในประเทศไทยที่อุดมสมบูรณ์ “ในน้ำมีปลาในนามีข้าว” ข้าวและชาวนา
ไทยมีความสำคัญกับประเทศไม้แพ้กับอาชีพอื่นๆ เราเองอาจจะเป็น
ชาวนาหรือไม่เป็นชาวนาก็ตาม แต่ถ้าหากเราแลเห็นและตระหนัก
ถึงความสำคัญของชาวนา รับรู้ถึงความยากลำบากของการปลูกข้าว
เข้าใจวิถีชีวิตของคนที่ถูกเรียกขานว่ากระดูกสันหลังของชาติ ข้าวและ
ชาวนาไทยก็จะอยู่คู่สังคมไทยต่อไป

ยุทธนา ไซติบุตรกุล